

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 28-29.

Stockholm den 14 Juli 1910.

3:e årg.

<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{4}$ år .. kr. 4: 50 $\frac{1}{2}$ år .. kr. 2: 50 $\frac{3}{4}$ " " " 3: 50 $\frac{1}{4}$ " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. ——— Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11-12. ——— Sthlm 1910, F. Englund's Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. ——— Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	--	--	--	---

Auguste Fickert.

Mänklighetssträfvandena i Österrike ha lidit en stor förlust genom ordförandens i Wiens »Allgemeiner österreichischer Frauenverein», *Auguste Fickert*, bortgång den 9 juni.

I ett par decennier har hon med en uthållighet och entusiasm, som söker sin like, varit den ledande själen i denna frisinnaade förening, som under hennes skickliga ledning växt sig stor och stark och tagit initiativ till de flesta reformer och förbättringar hänförande sig till kvinnans i Österrike ställning.

Genom sin utomordenligt väl redigerade tidskrift *Neues Frauenleben* sträckte sig hennes inflytande långt utom Österrikes gränser och genom sin ädla, storslagna personlighet inspirerade hon alla dem som trädde i beröring med henne.

Flera framstående förmågor såsom t. ex. förf. Rosa Mayreder anslöto sig hufvudsakligen för hennes skull till det aktiva kvinno-saksarbetet och utförde med beredvillighet de olika uppgifter, som arbetet i en stor förening med flera sektioner medför. Men så hade Auguste Fickert också en sällsynt vid syn på kvinnofrågan och skärskådade

den städse i sammanhang med andra stora, olösta samhällsfrågor. Hon tvekade aldrig att uttala sig angående tidens sociala och politiska företeelser både hemma och ute och gömde sig icke bakom de så ofta anförda talesätten: »Jag vågar icke, för att icke skada kvinnofrågan» eller »det anstår icke mig att blanda mig i ett annat lands inre politiska angelägenheter». Just emedan hon var öfvertygad om det orättfärdiga i sitt eget köns ställning, protesterade hon äfven med kraft i fråga om orättvisa och våld å andra områden.

Det var t. ex. tändande, styrkande ord, ord fulla af medkänsla och förståelse hon uttalade för de ryska frihetsmartyrerna och i anledning af Finlands kamp för bibehållande af sitt lagbundna samhällsskick, samtidigt som hon på det strängaste fördömde den ryska regeringens åtgöranden. För att göra de undertrycktas sak känd i möjligast vida kretsar, anordnade hon stora möten med föredrag, diskussioner och resolutioner, till hvilka hon vanligen lyckades samla största delen af Wiens frisinnaade manliga och kvinnliga intelligens. Härtill

G. Dahlman 11

J. Mankiewicz

bidrog synnerligen hennes förmåga att få Wienerpressen i rörelse, ända från den förnämna, ytterst försigtiga »Neue freie Presse» till den radikala »Arbeiterzeitung».

Vid dessa stora offentliga möten ledde hon alltid själf förhandlingarna och gjorde det med en finhet, takt och säkerhet som väckte både förvåning och beundran.

Auguste Fickert hade många trogna vänner icke minst inom Wiens vetenskapliga och litterära kretsar. Det visade sig t. ex. för några år sedan, då hon på det skymfligaste sätt angreps af det kristligt sociala partiets medlemmar i parlamentet. Dessa vänner uppträdde då till hennes försvar på det mest värtaliga sätt i pressen och öfverlämnade dessutom till henne en sympatiadress, undertecknad af en mängd lysande och allmänt kända namn i Wien.

I sitt personliga lif var hon anspråkslös som få. Rykte, anseende, ekonomiska fördelar betydde ingenting för henne. Det var idéerna hon älskade och för dem gaf hon allt: tid och krafter, arbete och möda.

Hon tillbrakte hela sitt lif i ganska blygsamma ekonomiska förhållanden, lifnärande sig genom ansträngande skolarbete, men ingen makt kunde förmå henne att emottaga ersättning för sitt sociala arbete. En förmögen person öfverlämnade en större penningssumma till hennes tidskrift »Neues Frauenleben» för att räntan af densamma skulle användas till redaktörens aflöning. Hon honorerade därmed sina medarbetare men gaf sitt eget arbete gratis.

Hennes vänner samlade en gång en summa på ett par tusen gulden och bådo henne använda dem till att resa och hvila sig. Men i stället för att behålla dem, donerade hon medlen till ett rekreationsstipendium för folkskolelärarynnor.

Hon hade någonting af fordnas tiders heliga martyrer. Där fanns samma helhet, samma offervillighet och glödande kärlek till det hon ansåg vara det rätta. Och det är detta, som gör hennes minne så dyrbart och ensamstående för alla dem, som haft förmånen att känna henne i lifvet.

M. F.

»Farväl!» ord, som alla dagar på vår jord säges af millioner munnar till vänner och fränder, till orter och ställen, till lifvets skiften, till lifvet själf, vänliga, sorgliga ord, som merändels säges under tårar, du är dock ett villkor för förnyadt lif, ett godnatt, utan hvilket vi icke skulle kunna säga: god morgon!

Fredrika Bremer («Fader och dotter»).

Det kyrkligt-teologiska mötet i Örebro 28—30 juni 1910.

Redan då inbjudan till detta möte offentliggjordes — och utgick från dessa tre: professorerna M. Pfanenstill, Nathan Söderblom och kyrkoherde S. A. Fries — kunde man ju förstå hvad det gällde.

I inbjudan hette det också: »Den kristna åskådningen har icke kunnat undgå det stora inflytande på människornas allmänna tänkesätt som en annorlunda orienterad världsbild, en delvis nydanad åskådning af lifsföreteelsernas sammanhang och en äfven till de religiösa urkunderna utsträckt tillämpning af lagarna för all historisk forskning nödvändigt måste föra med sig. I de ledande kulturländerna ha reformationens kyrkor också nödgats att i en eller annan mening omlägga den religiösa förkunnelsen och äfven hit ha »modernismens» vågor nått, äfven om de därmed sammanhängande frågorna alltför mycket hållits i bakgrunden vid de kyrkliga mötena.»

De s. k. moderna teologerna ville bereda sig själfva tillfälle att offentligt och inför en kritiskt tänkande allmänhet framlägga sina åsikter och äfven bevisa deras hållbarhet. Men som man snart kunde förstå af mötesanordningarna var detta icke allt. De ville icke ensamma iala — de ville också vid mötet bereda rum för den äldre, mer ortodoxa teologiens målsmän, också låta dem tala och bevisa för att sedan — kanhända — låta diskussionernas resultat gifva svaret på frågan om hvilka som hade funnit största delen af sanningen.

Det har ju länge varit klart för en hvar, som något så när medvetet iakttagit de kyrkliga förhållandena i vårt land, att det artat sig till kamp och strid på det andliga området. Det kan ju inte i längden utan vidare fortvara som nu, att så vidt skilda och åtminstone ylligt sedt hvarandra så oförstående olika tolkningar af samma religion predikas inom samma kyrka. Mellan s. k. modern och gammal teologi ligger ett stort svalg — och inte många försök ha väl från någotdera hållet gjorts att slå bryggör öfver det svalget.

Man kunde heller inte undgå att inför detta möte för sig själf uppställa den frågan: hvilken är väl mötets innersta mening — att försöka sig på att bygga broar öfver från den ena sidan till den andra — eller att i stället än mer klart och tydligt uppdraga gränslinjerna mellan dem båda och visa omöjligheten af att bygga några broar alls, för att sedan låta valet stå för hvar och en: hvilkendera sidan vil du välja?

Hvilkendera nu mötets egentliga mening än var, så kommo emellertid båda till synes. Där funnos de, som försökte sig på brobyggandets svåra konst — ehuru det måste erkännas, inte med vidare stor framgång. Men där funnos också de — och i betydligt större majoritet — som istället gjorde allt för att riiva de få, svaga broar, som ännu finnas.

Och under det jag satt och åhörde alla dessa olika försök formulerade sig en fråga så småningom allt tydligare i mitt innersta: Kan det inte vara så, att verkligen två olika slag af teologi, om jag så får säga, kan vara nödvändiga?

En för de lärda och en för de olärda?

Ingenting är väl mer individuellt än en människas religion — låt vara att många millioner människor ha samma religion, hvarenda li en enskild individ bland dessa millioner omformar ändå sin religion efter sitt eget hjärtas innersta behof. Och lika väl som jag förstår, att det för den skarpt kritiskt tänkande vetenskapsmannen måste

Sprid Dagny!

Juvel- Guld- & Emalj arbeten
DAVID ANDERSEN & Comp.

Hofjuvelerare.

4 Fredsgatan 4.

Åberopa alltid annonserna
i Dagny

vara omöjligt att vända och gå tillbaka de vägar, som hans omutligt logiska forskningssinne redan har utmönstrat och komma tillbaka till den naiva trosståndpunkt, där han kanske en gång stått, lika så visst känner jag sympati för den mer okonstlade och mindre invecklade olärdes krampaktiga försök att hålla fast vid den tro, han vill behålla och icke önskar se söndersmulad af en vetenskaplig kritik, som han själf icke förstår. Denne sistnämnde kan ju aldrig lära sig förstå en vetenskapens bevisföring, som för honom är okända vägar, han känner det enbart som grym smärta, då det som för honom är och måste vara orubbligast i lifvet: tron utan bevis — rubbas af främmande händer. För vetenskapsmannen, som kanske under långa års mödosamt arbete ändtligen hunnit fram till det mål han föresatt sig: att ur religionen utmönstra allt som synes honom som oväsentliga och för den kritiske skadliga och farliga människopåfund och af det som sedan återstår bygga upp en gudstro, som synes honom oändligt värdefullare och hållbarare — måste det väl kännas som en bjudande plikt att inte enbart behålla detta sitt arbetes resultat för sig själf utan också gå ut och predika det för andra, som behöfva det som han, men som kanske inte förfoga öfver hans andliga resurser för att helt på egen hand kunna utföra samma arbete som han. Men — där tillkommer detta fruktansvärda men — om han då bara inte på sin väg påträffade så många, för hvilka hans arbete, trots alla hans ärliga bemödanden, aldrig blir det uppbyggande han åsyftade, utan inskränker sig till ett enbart tröstlöst nedrivande. Ty det kan ej hjälpas — för en mer osammansatt natur ligger det så fruktansvärdt nära till hands att som man säger "kasta ut barnet med badvattnet". Säg till den enkle men trossstarke allmogemannen, att berättelserna om Kristi öfvernaturliga födelse och underverk är människofantasiens utbroderingar af verkligheten, men att den historiske Kristus är fullkomligt lika gudomligt stor utan detta, så skall han antingen vägra att tro det — eller tvifla på allt! Hans intelligens är för litet sammansatt för att härvidlag kunna skilja på agnar och hvete och ändå behålla tron på hvetet. Allt eller intet: är icke hvar bokstaf i den bibel han hittills andaktsfullt studerat Guds ord, så vill han icke mer läsa den som Guds ord heller — eftersom hans kunskap inte förslår till att visa honom hvad som är och hvad som icke är Guds ord.

Man måste komma ihåg, att för den intellektuellt lägre stående liksom för barnet är det oändligt mycket lättare att leva på en så mycket som möjligt konkret religion: båda behöfva en Gud, som man för sitt inre öga kan se personifierad — för all del gärna som det vid ett tillfälle under Örebromötet sades — som en vördnadsbjudande gammal man, en lokal himmel, dit man kan få längta och där just alla de bekymmer, under hvilka man suckat under sitt jordelif äro borta, och Kristi lekamliga uppståndelse liksom en garanti för att en lekamlig uppståndelse också för människorna är möjlig — trots allt man vet om den lekamliga döden.

Till sist är det väl ändå intemina gudstro det kommer an på utan hur jag förverkligar den i lifvet. Låt den ene tänka sig ett Guds rike som förverkligas i människornas egna hjärtan och ett himmelrike, som vi bli delaktiga af just då vår egen ande förmår höja sig tillräckligt ur gruset, — och låt den andre som icke vill eller kan tänka så abstrakt, tro på en himmel, som man blott längtar till här i lifvet och inte när förrän efter döden och då som lön för detta jordelif.

Kunna de icke båda vara lika kristna och kan icke deras religion vara densamma fast de se den genom sina olika andliga ögon? Visa den olärde och den lärde

samma blomma! Båda kunna njuta dess skönhet i lika hög grad, fastän den förste njuter af den blott och bart som en blomma utan att veta något mer om den, och den andre kanske också sträcker ut sin hand efter den för att i den äfven få skåda den uppenbarelse af skapelsens under, som hans botaniska kunskap gifvit honom nyckeln till.

Nog är ändå blomman densamma och säkert kunna båda akta den lika högt.

Om nu denna min tanke är rikiig — vore då inte ett möte sådant som detta onödigt eller kanske rent onyttigt? Nej.

Det var ett märkligt möte och helt säkert af mycket stor betydelse. Olika åskådningar böra dock brytas mot hvarandra, och de som äro satta till ledare behöfva ett tillfälle som detta att komma tillsammans och lära känna hvarandra och hvarandras åsikter. Och helst också lära respekt för hvarandras åsikter!

Vidare är helt visst mycket behöfligt just hvad mötet satte upp som ett af sina allra viktigaste mål: att söka arbeta för större frihet och friare liturgiska former inom kyrkan samt åstadkommandet af andra och bättre läroböcker för religionsundervisningen. Allt är icke bra som det är inom den svenska statskyrkan — därom vittnar först af allt tomheten i de allra flesta af våra kyrkor och massutvandringen till andra religiösa samfund — eller till inga religiösa samfund alls. Kyrkan måste göras fri i den meningen, att ingen som verkligen längtar efter en kyrka behöfver stötas bort af någon trångsynthet, — andligt lefvande i den meningen, att den verkligen vill utföra något och kan ge nutidsmänniskan frid i hennes ofta splittrade och trötta ande, och stor i den meningen, att alla, alla kunna känna sig rymmas där. Det måste bli andligt lif och andlig rörelse — icke vanemässighet, formväsen och blott söndagskristendom.

Då detta nummer af Dagny utkommer så långt efter mötet kan det ju inte bli tal om att nu söka gifva någon detaljerad redogörelse öfver det, hvilket ju också det begränsade utrymmet omöjliggör — där höllos under de tre mötesdagarna säkert inemot ett hundratal kortare eller längre anföranden, antingen i form af föredrag, diskussionsinledningar eller inlägg. De dagliga tidningarna ha ju redan gifvit sådana referat.

Men i denna tidnings spalter vill jag blott tillägga, att — som ju var att vänta — kvinnorna visat ett mycket stort intresse för mötet. Af de till närmare 600 uppgående deltagarna voro minst 50 % kvinnor, och bland talarna märktes också en hel del kvinnliga, hufvudsakligen lärarinnor — bl. a. vår första kvinnliga teol. kand., teol. och fil. kand. Emilia Fogeiklou, som deltog såsom en af diskussionsinledarna i frågan om religionsundervisningen.

Elin Pålman.

Man tillerkänner vetenskapen en oupphörlig utveckling och fullkomning. Bör man icke göra så äfven med kyrkans lära . . . och äfven lämna den öppen för fullkomning? Det synes mig så. Det synes mig, att statsreligionen bör vara lika litet en stillastående anstalt som någon annan anstalt inom staten. Låt vara, att den till en tid bör stå orubblig för att uppfostra folket till ett högre medvetande . . . ; men måste den icke, om allt får gå i naturlig ordning, i tidens längd uppfostra sin reformator?

Fredrika Bremer (ur bref till P. J. Böcklin).

HASSELBACKENS

blandning rekommenderas som ett utmärkt godt
delikatesskaffe.

Plantage-Kaffebränneriet,

Humlegårdsgatan 20 - Stockholm.

Rikst. 36 68.

Allm. 54 41.

Thorvaldsen och Anna Maria v. Uhden.

För Dagny af Maria Holmström.

Det har alltid sagts, att den kvinna, hvilkens namn står här ofvan, varit som "en mörk tråd" inflettad i den store danske konstnärens lif. De flesta författare, som yttrat någon mening i denna sak, ha huvudsakligen hämtat sina uppgifter från I. M. Thieles vidlyftiga Thorvaldsen-biografi i fyra band, hvilken alltid ansetts tillförlitlig i detaljer, då Thiele, ehuru yngre, var samtidig och personlig vän med den han gjort till sin uppgift att skildra.

Emellertid har helt nyligen i Danmark framkommit en kritisk granskning af uppgifterna rörande Anna Maria v. Uhden och hennes förhållande till Thorvaldsen. På grundval af denna af mag. Sig. Müller utarbetade afhandling vill jag söka att ge en kortfattad teckning af de bägge hvar på sitt sätt så intressanta personligheterna. Men först litet om Thorvaldsens barndom och ungdom. —

Thorvaldsens far, hvilken som yngling kom till Köpenhamn för att söka sitt uppehälle och som hade någon färdighet i träskärning, tog detta till yrke, i det han blef bildskärare på privata skeppsvarf. Han gifte sig med en bondflicka från Jylland, och i detta äktenskap föddes den 19 nov. 1770 den son, som skulle bli världsberömd som konstnär och som i dopet fick namnet Bertel — senare af honom själf förändradt till Albert.

Modern var af ett blidt och vekt sinnelag men tung till lynnet och i allra högsta grad oordentlig. Hon var nästan likgiltig för allt utom för sin son, som var hennes allt. Vantrefnaden i hemmet kom mannen att söka sin glädje på värdshuset, och detta åter gjorde att fattigdomen blef mera och mera tryckande för hvarje år som gick.

Vid Thorvaldsens död fanns bland hans efterlämnade papper några bref från hans föräldrar, med rörande omsorg sammanbuntade och bevarade. I detta sammanhang torde inte vara ur vägen att berätta, att då han på äldre dagar återvändt från Rom och bosatt sig i Köpenhamn, sammanträffade han en dag med den skeppsbyggmästare, hos hvilken fadern arbetat, och denne berättade på Thorvaldsens begäran hur föräldrarna haft det de sista åren. Han fick då veta, att faderns dryckenskap försatt hemmet i det eländigaste tillstånd. Äfven blef han förd omkring till de ruckel på olika gator, där föräldrarna bott, och vemodigt utbrast han då: O så tydligt mina barndomsminnen nu träda fram för mig! Därefter var han mycket nedslagen hela dagen. Mot aftonen skulle han till taffeln hos Christian VIII. Som kammartjänaren fått en vink från hofvet om att kläda Thorvaldsen så festligt som möjligt, iförde han honom franska akademiens galadräkt och satte på hans bröst så många ordnar som det var möjligt att få plats till. Under detta

tänkte både herre och tjänare på förmiddagsturen i de smala gränderna och på lifvets omskiftningar. —

Någon egentlig skolundervisning fick Thorvaldsen aldrig. Modern läste med honom så godt hon kunde, och man tror att fadern lärt honom att skriva. Vidare skrifkundig blef han emellertid inte någon gång, och några egentliga kunskaper kom han aldrig i besittning af. Han förstod endast sin konst. Det berättas, att då Baggesen en gång hos baron Stampes på Nysö — det var efter Thorvaldsens hemkomst — ville förklara för honom sin litterära fejd med Oehenschläger, afbröts han gång på gång med: "Ja, Baggesen, det tjänar ingenting till att du berättar det där för mig, för jag begriper det inte ändå". Och då han för att utföra sina bibliska motiv studerade bibeln, men inte begrep meningen, kom han in till Stampes informator, som var teol. kandidat, och sade: "Kom Pedersen, nu är det något galet i bibeln igen!" —

Under sina pojkar gick Bertel rundt i staden och sålde tafvelramar och annat, som fadern skurit ut. Vid 11 års ålder kom han emellertid i konstakademiens ritskola, hvarefrån han — 15-årig — flyttades till modellskolan. Där blef han "upptäckt". Anledningen till att det gick så långsamt för honom på akademien, var den, att fadern alltmere tog honom i anspråk för sina egna arbeten, som voro ganska bristfälliga och dem sonen ändrade och rättade och gaf den sista afputsningen.

Året efter sitt inträde på modellskolan fick Bertel sin första premie: den lilla silfvermedaljen. Det inträffade under hans konfirmationstid, och prästen blef så imponerad af den utmärkelse, som kom hans nattvardsbarn till del, att han satte honom öfverst bland läsbarerna och hädanefter kallade honom "monsieur Thorvaldsen".

Akademiens stora silfvermedalj tilldelades honom vid 19 års ålder för en Amor utförd i relief efter modell. Efter detta började han få beställningar. Han gaf äfven undervisning i teckning, bl. a. åt Margrete Hege (Kamma Rahbek), som berättat, att då hon en gång sökte sin lärare i hans hem, hon måste bana sig väg mellan obäddade sängar och öfver sängkläder, som låg på golvet.

Då 1791 akademiens elever skulle täfla om den lilla guldmedaljen, var Thorvaldsen så missmodig öfver uppgiftens vansklighet — det var ett ämne ur gamla testamentet — att han smög sig ner för en baktrappa för att rymma fältet. Han mötte emellertid en af professorerna, som tvang honom att gå upp igen. Han täflade då och — vann. Nu fick han allt flera och allt större beställningar, fick framstående beskyddare, som hjälpte honom ekonomiskt, så att han fick tillfälle att göra studier efter antiken, och dessa

studier gaf honom mod till att redan vid 23 års ålder täfla om akademins stora guldmedalj. Thorwaldsen fick medaljen, med hvilken följde akademins stora resestipendium. Detta var emellertid redan disponerat för de närmaste tre åren, hvarför han måste afvakta sin tur. I alla händelser hade han svårt att ännu lämna hemmet, ty dels behöfde föräldrarna hans hjälp, dels ansågo hans vänner, och det på goda grunder, att han behöfde skaffa sig en del kunskaper och större personlig utveckling, innan han gaf sig ut på resor.

Ändtligen 1796 erhöll Thorwaldsen stipendiet jämte kunglig tillåtelse att medfölja fregatten "Thetis", som skulle afgå till Medelhafvet.

Modern var förtviflad öfver sonens afresa, isynnerhet som det att fara med ett skepp för henne var liktydigt med en säker död. En vän, som efter det att sonen sagdt farväl i hemmet, besökte hans mor, fann henne i ett tillstånd som gränsade till vanvett. Hon ropade gång på gång att hennes son skulle omkomma på det vilda hafvet och tog fram en gammal väst, som tillhört hennes Bertel, tryckte den till sitt bröst och kysste den under strida tårar.

Fregattens resa blef långvarig, och Thorwaldsen fann det enformigt ombord. Lera och gips fanns inte att tillgå, och språkstudier ville han inte befatta sig med, ehuru både chefen och skeppsprästen tillbjödo sig att undervisa honom i franska och italienska. Han blef ansedd att vara en "lathund", och kaptenen skref hem till sin hustru, att "han ids nog inte lämna fartyget, så jag kommer troligen hem med honom igen. Han endast sofver och frågar dessemellan hvad vi skola ha till middag. Hur det skall gå med honom vete himlen, så lat som han är. Men alla ombord hålla af honom, emedan han är så godmodig".

Efter en del äfventyr kom så Thorwaldsen till Rom den 8 mars 1797 — och han blef nu så vaken och så gripen af allt han såg, att han under hela sitt kommande lif räknade denna dag för sin födelsedag.

Han stiftade också i Rom bekantskap med två framstående danska män, som fingo stor betydelse för hans utveckling, nämligen vetenskapsmannen G. Zoega och konstnären J. Carstens. Dessa öppnade dessutom sina hem för Thorwaldsen, och det var på Zoegas landställe i Genzano, som han för första gången mötte Anna Maria v. Uhden.

* * *

Helt nära Zoegas hus bodde en fattig änka vid namn Antonia Magnani. Barnen voro vuxna, den ene af sönerna var barberare till yrket och de bägge andra stenhuggare. Den äldsta af de båda döttrarna hette Anna Maria, en vacker och yppig romarinna med svarta, praktfulla ögon, hvilkas glans inte lär ha slocknat ens på hennes ålderdom. Då Anna Maria var omkring 20 år gammal, togo Zoega henne i sitt hus som kammarpiga.

Vid denna tid kom det preussiska geheimerådet Wilhelm v. Uhden till Rom för att där bedrifva ar-

keologiska och konsthistoriska studier. Han bodde i närheten af Zoegas, och i denna familj lärde han att känna Anna Maria Magnani. Och så hände det sig att v. Uhden, kort efter det han mottagit posten som preussisk minister vid påfvehofvet, gjorde den unga romarinnan till sin hustru. Vigseln skedde den 6 mars 1795 i kyrkan S:t Andrea delle Fratte i via Condotti. Barberaren Magnani och Zoega voro vittnen. Anna Maria var nu 23 år gammal och v. Uhden 32. Den 24 dec. samma år födde signora v. Uhden sin man en dotter, och den 1 jan. 1798 kom ännu en dotter till världen.

I oktober 1797 gästade Thorwaldsen familjen Zoega under en veckas tid, och det var då han för första gången såg den kvinna, som fände hans stora lidelse.

Nästa vår flyttade Thorwaldsen in i ett hus som låg midt emot det v. Uhden bebodde. Denne flyttade då med hustru och barn till en annan gata, men fann det senare nödvändigt att lämna Rom och med sin familj taga bostad i Florens.

Man vet inte med säkerhet när förhållandet mellan Thorwaldsen och Anna Maria tog sin början, men man har genom mantalsförteckningar fått klarhet i att v. Uhden 1799 hade en tysk husföreståndarinna och att hans hustru då bodde i en bildhuggare Feolis familj. Brytningen mellan makarna har således skett under loppet af 1798, sedan flyttningen till Florens visat sig vara utan gagn.

Tre år senare uppgaf v. Uhden sin ställning i Rom och återvände med sina två små döttrar till Tyskland. Han dog 1835.

Hos bildhuggare Feolis vistades Anna Maria två år, hvarefter hon flyttade tillsammans med den ena af bröderna och sin syster. Gemensam bostad med Thorwaldsen hade hon aldrig. År 1813 födde hon honom en dotter, Elisa, som blef legitimerad af fadern. Denna dotter blef sedermera gift med den danske öfverstelöjtnanten kammarherre J. P. F. Paulsen och hade med honom en son, som fick namnet Albert efter sin berömda morfader.

Då Christian VIII en dag besökte Thorwaldsen i hans ateljé i Köpenhamn, — som bekant återvände icke Thorwaldsen till Danmark förrän på sin ålderdom — var hans dotterson Albert Paulsen närvarande. Det roade konungen att på italienska samtala med gossen, som gaf lifliga och frimodiga svar, och till sist klappade han honom på kinden och sade: "Jag kunde önska mig ditt porträtt, om din morfar vill utföra det; du kan ju fråga honom". Gossen försummade inte att genast framställa frågan, och Thorwaldsen tackade på sin dotters vägnar för "den glädje hans majestät med detta ville göra henne". Han modellerade också gossen snart därefter.

Anna Maria Uhden, som hon sedermera kallade sig, har af Thiele och andra framställts som en ond-sint, simpel och obehaglig kvinna, som fångat den

unge, obefästade Thorvaldsen i sina nät och sedan med lock och pock hållit honom kvar till hans död, eller i alla fall tills han vände åter till sitt fädernesland. Det har sagts att hon rasade, då Thorvaldsen ville resa någonstans, och att det inte sällan hände att han fick åtskilligt husgeråd i skallen, då hon var i sitt värsta lynne. Inte heller tålde hon att han sökte fina och begåfvade kvinnors sällskap. Med ett ord: hon var honom en black om foten, och det var endast samvetsskäl, som bjöd honom att underhålla och inte helt öfvergifva henne. Dessutom har man antagit henne vara så okunnig, att hon hvarken kunde läsa eller skriva.

Var då verkligen Thorvaldsen år 1797 en så obefästad och oerfaren yngling, att han stod viljelös inför den första bästa vackra kvinna, som möjligen ville fånga honom? Sanningen är, att då han och signora v. Uhden möttes, var han 27 år gammal och han var vid sin afresa från Köpenhamn förlofvad med en ung flicka, som han nu svek. Anna Maria har visserligen varit en kvinna med ett hett, sydländskt temperament, men att äfven Thorvaldsen hade hett blod intygas af alla, som känt honom. De voro alltså bägge unga, vackra och varmblodiga, han en utpräglad nordisk typ, hon en präktig romersk. Bägge blefvo genast våldsamt förälskade — men en blott förälskelse skulle under så vanskliga förhållanden som deras, säger mag. Müller i sin afhandling, knappast bibehållit sig genom hela 40 år.

Sant är, att Anna Maria var svartsjuk och häftig, att hon var utan bildning och utan den ringaste förståelse för Thorvaldsens konst. Han torde därför ej ha fått några snillrikheter af henne men kanske däremot då och då en tallrik i hufvudet — men den bestraffningen lär han många gånger ha ärligt förtjänt, ty han gaf henne verkligen ofta anledning till svartsjuka och försummade henne mycket. Trofast är hon emellertid i sin kärlek, och det är en ärlig klang i hennes ord, då hon i sina bref, hvilka i afhandlingen citeras, kallar honom för "mio caro marito", min käre man, och säger, att skild från honom kan hon inte vara glad. Som sin äkta man har hon tvdligen betraktat honom, fast hon aldrig fick bära hans berömda namn.

De hade, som sagdt, aldrig gemensam bostad, men Thorvaldsen intog ofta sina måltider hos henne, och tillsammans med andra vänner voro de ofta på utflykter och promenader. Och helt säkert var det honom en hvila att gå bort till henne, som alltid var honom hängifven, då han var uttråkad af motigheter i sitt arbete eller af alla de fina damer som svärnade omkring i hans ateljé, sade banala artigheter eller gjorde dumma frågor och anmärkningar. Och man får väl antaga, att hon inte alltid var i hetsigt lynne och att det ej var hennes dagliga vana att kasta en tallrik i hufvudet på honom.

Thorvaldsen hade ju också skäl att tänka på hvad Anna Maria för hans skull lämnat: en make af fram-

skjuten rang, två små döttrar och allt lifvets öfverflöd samt den ställning hon innehaft som geheime-rådinnan v. Uhden. Af de bref, som i magister Müllers afhandling citeras på såväl originalspråket — italienska — som i öfversättning till danska, får man veta, inte blott att hon var skrifkunnig men också att hon vid ett tillfälle då Thorvaldsen var på resa och inte på länge låtit höra af sig ber honom betänka, att hon för hans skull lämnat man och barn. Hvad hon ytterligare försakat nämner hon däremot intet om.

Och att Anna Maria inte var "en dålig kvinna" i den bemärkelsen att hon hade kärlekshandel med andra män framhålles på det bestämdaste af de konstnärer, som voro samtida med Thorvaldsen i Rom och som godt kände henne, ty det låg aldrig något hemlighetsfullt öfver deras inbördes förhållande.

Hvarför Thorvaldsen aldrig gifte sig, vare sig med Anna Maria Uhden eller med någon af de kvinnor som han tillfälligtvis var förälskad i, har han själf gifvit svar på, då han en gång på äldre dagar yttrade: "Jag har alltid velat vara fri, därför har jag inte heller gift mig."

Hvad man ytterligare lyckats uppdaga om den kvinna, som kom att spela en så stor roll i den store danske konstnärens lif, är att hon dog den 17 okt. 1846 hos sin dotter Elisa, som då var änka och bostad i Rom. Således öfverlede hon Thorvaldsen, som dog i Köpenhamn den 24 mars 1844.

Till Förlikningsbillens historia.

Trots alla de glada förhoppningar den stora processionens framgång den 18 juni väckte, motsågs dock med spänd förväntan Mr Asquiths svar på de af D. Shackleton begärda "lättnaderna". Och då Mr Asquith svarade, att "regeringen före parlamentssessionens slut var beredd att ge tid till debatt och omröstning (division) för andra läsningen af billen, men att vidare lättnader icke kunde beredas under denna session", kände kvinnorna sig gifvelvis besvikna, och det förkunnades högt och bredt att frågan fallit. Regeringens svar innebar ju nästan rent afslag, emedan andra läsningen med dess teoretiska diskussion och åtföljande majoritet senast förekommit år 1908.

Men premiärministern gjorde ett tillägg till sitt svar. Han sade därjämte att "Underhuset, om det bestämdt önskade det, borde ha tillfälle att effektivt behandla hela frågan."

I dessa ord kunde ett litet medgifvande från Mr Asquiths sida ligga att ytterligare "lättnader" skulle kunna beredas om Underhusets majoritet så fordrade, och på dessa ord byggde kvinnorna och deras vänner sina åtgärder. Deras närmaste mål var att få en så tidig dag bestämd till "andra läsningen," att det icke skulle före-

falla oresonligt — på grund af parlamentssessionens korta tid — att begära ytterligare lättnader och sedan att vid denna andra läsning åstadkomma en så öfverväldigande majoritet som möjligt.

Den antagligen viktigaste af de påtryckningar som utöfvats är ett memorial till Mr Asquith, undertecknad af 196 parlamentsmedlemmar, som "bedja att få uttala sin önskan att lättnader må beviljas Mr Shackletons bill."

Det anses också, att detta memorial mycket bidragit till Mr Asquiths svar, då han den 30 juni tillkännagaf, att "andra läsningen" skulle få företagas måndagen och tisdagen den 11 och 12 juli, därvid det tros att omröstning kommer att ske den 12, kl. half elfva på aftonen.

Mrs Fawcett påpekar hvilket oändligt framsteg saken gjort genom detta regeringens samtycke till debatten, "men", tillägger hon, "vi måste anlita hvarje nerv och fiber för att göra denna debatt och omröstning till det de böra vara." N. U. den stora gamla föreningen förbereder en demonstration på Trafalgar Square före andra läsningen, W. F. L. en liknande friluftsdemonstration, medan W. S. P. U. som är alldeles säker på öfverväldigande majoritet anordnar ett möte i Hyde Park den 23 juli, där det skall talas från 40 talarestolar. Tidningar, proklamationer, bref och telegram sändas till alla parlamentsmedlemmar, till vännerna för att tråget uppmana dem att infinna sig i Underhuset den 12 på aftonen, till mindre bestämda motståndare för att bedja dem att uteblifva från sammanträdet. Antisuffragisternas stöttepinningar synas vara herrarna Asquith och Lloyd-George.

Billens nästa stadium är det s. k. "kommittéstadiet", därvid tillvägagångendet synes vara följande. En bill kan till detaljerna behandlas antingen af en "stor kommitté", eller af hela Underhuset omvandladt till kommitté. I det senare fallet är billens vidare öde återigen beroende af regeringens medgifvande af tid, hvaremot en "stor kommitté" arbetar på samma gång som de vanliga sammanträdena i Underhuset pågå. För kvinnorna är det således synnerligen viktigt, att Förlikningsbilen går till en "stor kommitté".

Förlikningskommittén har tilkännagifvit sin afsikt att få bilen hänvisad till "stor kommitté", och det framhålls att regeringen icke bör kunna opponera sig häremot, emedan den för tre år sedan satte sig emot förslaget att rösträttsbiller icke skulle behandlas af "stor kommitté" och därvid understöddes i Underhuset af en majoritet af 207 röster mot 46.

Ja, "Bilen måste gå igenom. Den måste gå igenom nu", är det samfälliga ropet. Parlamentssessionen slutar den 26 juli, och det påpekas att dessa 14 dagar, från den 12 till den 26, är en tillräckligt lång tid till de återstående stadierna, utan att dessa behöfva förläggas till höstsessionen i november.

Den 10 juli 1910.

ELLEN WESTER.

Notiser.

Rösträttskongressen i Stockholm. Dagarna för The International Woman Suffrage Alliance's 6:te världskongress, som på L. K. P. R:s inbjudan kommer att äga rum i Stockholm 1911, äro nu bestämda till den 12—17 juni.

De svenska rösträttskvinnorna i London. Till det stora demonstrationståget i London den 18 juni hade äfven inbjudan utfärdats till främmande rösträttsföreningar att sända deltagare. Många främmande nationer hade hört sammat kallelsen. Äfven Sverige var där representeradt af en afdelning i London bosatta svenskor, de flesta gymnaster, som med vacker hållning och taktfasta steg väl försvarade sin plats under den blågula sidenfanan. Flera buro nationaldräkter, hvilket naturligtvis i hög grad bidrog att fästa uppmärksamheten på "Sweden."

Föreningsmeddelanden.

Från Kalmar F. K. P. R. har meddelats om dess arbete under våren, att detta börjat med redogörelse för centralstyrelsemötet i Jönköping, utsändande af ny rösträttslitteratur och uppmaningar i tidningarna till kvinnorna att själfdeklarera. Två offentliga möten ha varit anordnade, det ena med föredrag af d:r Gärda Lidforss af Geijerstam om "Kvinnlig hygien" och det andra med föredrag af Fru Jenny Velander om "Kvinnans deltagande i det sociala arbetet". Efter sistnämnda möte upplästes och antogs Stockholmsresolutionen med anledning af hr Lindhagens interpellation och beslöts, att den skulle översändas till statsministern, hvilket äfven verkställdes.

Stadens landstingsmannakandidater och deras suppleanter ha skriftligen interPELLERATS. Af de 10 moderata ställde sig 7 i princip välvilligt till kvinnornas rösträttsfråga, 2 gjorde ej något uttalande och 1 var emot. Af 10 liberala förklarade sig 9 afgjort för saken, 1 returnerade blanketten oskrifven. Socialdemokraterna svarade obetingadt ja, hänvisande till sitt partiprogram.

Landstingsmannavalet utföll så, att de moderata fingo 4 platser och de liberala och arbetarpartiet, som röstade tillsammans endast 1.

Intresset för valen har varit synnerligen lifligt. De flesta af stadens röstberättigade kvinnor torde ha afgifvit sina röster antingen personligen eller genom fullmakt. Deras fullmakter rönste stor efterfrågan.

Insamling för kongressen pågår och flygblad spridas under sommarferierna på landsbygden.

Skara F. K. P. R. höll den 20 maj möte, hvarvid föreningen beslöt, att med anledning af statsministerns svar å den Lindhagenska interpellationen afsända en protestresolution. Stockholmsresolutionen antogs och ordföranden erhöi uppdraget att afsända densamma till statsministern.

Annonsera i Dagny!

Passionsspelen i Oberammergau.

Passionsspeltåget från München rullar förbi Starnbergersjön med dess blånande och snöiga alpkedja, och efter ännu en timme ser man Oberammergau, där det i aftonsolen ligger under Kofels mörka topp med det gyllne korset, symbolen för den lilla hvita passionsbyn och dess lösen: Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.

JESU AFSKED FRÅN MARIA.

också med i spelen?" "Ja." "Hvad då?" "En tempelvakt."

Redan klockan half sex följande morgon ringa kyrkklockorna till den högtidliga guds tjänsten, som inleder festdagen, och klockan åtta dåna tvenne kanonskott, som förkunna att spelen skola taga sin början.

Den väldiga teatern är fylld till sista plats, och ett sakta sorl stiger från dessa femtusentus människor, ända tills orkestern börjar sin introduktion och kören tågar in. Den består af femtio män och kvinnor, och man kan inte annat än beundra deras ädla hållning, när de ordnat sig i en lång rad med anföraren i midten. De bära alla gyllne diademer, hvita fotsida dräkter och öfver dem guldbroderade kappor, hvilka tillsammans bilda en underbart väl vald färgsymfoni.

Köranföraren lyfter sin gyllne staf och framsäger med klangfull röst prologen:

— Wirf zum heiligen Staunen dich nieder
Von Gottes Fluch gebeugtes Geschlecht.
Friede dir! aus Sions Gnade wieder!
Nicht ewig zürnet Er — —

Kören faller in, ridån dras åt sidan, och man ser en lefvande bild af Adams och Evas fördrifvande ur paradiset samt sedan af Korsets lof.

Järnvägsperrongen erbjuder en särdeles liflig anblick, när främ-

lingsskarorna strömma ut, och bland dem trängas unga Oberammergaugossar i den vackra och måleriska bayerska nationaldräkten och stadsbud med långa lockar. Alla, hvilkas roller i spelen kräfva långt hår, äro nämligen pliktiga att under fem år låta sitt hår växa.

Vi fråga vårt stadsbud. "Är ni

Så tonar ett jubelbrus: "häll dig, häll dig, Davids son", medan både den inre scenen, som visar Jerusalems tempel, och den yttre, öfver hvilken solen lyser ned från den fria himlen, fyllas af människoskador, som "strö palmer och breda ut kläder". Men Kristus vredgas öfver att de ha gjort hans Faders hus till en röfvarkula, och han vältrar växlarnes bord och slår omkull dufvomånglarens bur, så att dufvorna fladdra ut och sätta sig på alla utsprång.

Denna Mästarens heliga vrede blir uppslaget till att folkets hyllning och jubel genom öfverstepräster- nas och de skriftlärdes ingripande vändes i ett hat till döden, och så framskrider den för oss alla välkända passionshistorien akt för akt, medan hvarje akt får sin förebild af tablåer ur gamla testamentet, hvilka beledsagas af körens sång.

Musiken är författad af en värdshusägareson från Oberammergau, Rochus Dedler; den är inspirerad af de gamla tyska klassikerna men lyfter sig många gånger till originell skönhet.

Krukomakaren Anton Lang når väl icke alltid i sin Kristustolkning så högt, att han verkligen griper, men i enskilda scener blir han dock djupt gripande. Så t. ex., när han i Betanien tar afsked af sin moder för att börja sin via dolorosa, när han gråter öfver Jerusalem och kanske mest i nattvarden och fotatvagningen. Nattvarden är Lionardo da Vincis tafla förkroppsligad, och under den stumma scenen, när Mästaren tvär de tolf lärjungarnas fötter, är det så ljudlöst tyst bland de tusentals åskådarna, att intet tvifvel råder om, att sinnena äro gripna.

Så kommer ångestnatten i Gethsemane, förräderiet, Kristus inför öfverstepräster- na och Pontius Pilatus och dödsdomen, när människomassorna skria i sitt blinda hat: Korsfäst, korsfäst, komme hans blod öfver oss och våra barn.

Denna scen, när mellan sex- och sjuhundra människor röra sig framför öfverståhållarens palats, verkar med hemsk och imponerande kraft.

Sedan ser man gisslandet, törnekröningen, korsvandringen, när

FÖRRÄDERIET.

den af lidande dignande Mästaren åter möter sin moder, Johannes och de gråtande kvinnorna, när Simon af Cyrene tar på sig korset och Veronica aftorkar blod och svett från Mästarens ansikte med sin sveltduk.

Själva korsfästelsen är framställd med stor realism. Händerna förefalla genomborrade, och när den korsfäste ropat sitt: "det är fullkomnad", och krigsknekten stinger sin lans i hans sida, ser man hur blodet sprutar fram. Detta kan ju lätt förklaras (genom en lancett fylld med färg), men verkan är illusorisk och man hör undertryckta rop här och hvar bland åskådarna.

Vid dånet af jordbävningen och det inträdande mörkret fly människoskarnorna förskräckta, men Jesu moder och hans vänner stanna kvar, och nu följer nedtagandet från korset, denna gripande scen som så ofta har blifvit framställd i konsten.

"O, min son", säger Maria, "hur din kropp är betäckt af blodiga sår".

"Moder", svarar Johannes, "ur dessa sår flyta hälsa och frälsning för hela världen".

Sedan följa uppståndelsen och Kristi möte med Maria Magdalena (Marie Mayr), när hon djupt känt säger sitt: Rabbuni, samt en tablå af himmelfärden, hvarvid det hela avslutas med körens segersång och halleluja.

Nu är klockan 6, och det är ganska egendomligt att tänka, att dessa människoskaror, af hvilka många kanske aldrig besöka en kyrka eller skulle ha tålmod att lyssna till en half timmes predikan, här suttit fånglade i 8 timmar (med två timmars middagsrast).

Maria, Jesu moder, spelad af Ottilie Zwink, en dotter till Judasframställaren, Johan Zwink, rör sig vackert och värdigt, ehuru hon har ett allt för ungt ansikte för sin roll. Judas däremot har ett särdeles karakteristiskt ansikte, och hans spel är gripande i all sin svaghet och hemska förtviflan.

Ypperliga äro Hannas och Kaifas i sina rika dräkter, samt Pontius Pilatus, (spelad af Oberammergau borgmästare), den förnäme och skeptiske romaren som genomskådar orsaken till öfversteprästeras och fariséernas hat. Ypperlig den romerska öfverlägsenhet, hvarmed han behandlar judarna liksom det sätt hvarpå han framkastar sitt allbekanta: hvad är sanning?

Alla tablåerna ur gamla testamentet (som t. ex. när Moses som en förebild till Messias försöningsdöd upphöjer kopparormen i öknen) verka som förkroppsligande konstverk af stora mästare. Och man kan inte nog beundra alla dessa underbara dräkter, uteslutande tillverkade i Oberammergau, eller de båda män som iscensatt det hela, oberammergaurne Ludvig Lang och Hans Mayr.

Särdeles vackert var det, när solskenet lyste fram och skimrade i färgerna, liksom när det under korsfästelsen plötsligt lade sig som en bred gloria kring Johannes ungdomligt vackra hufvud.

Efter föreställningens slut strömma människoskarnorna ut igen, fyllande Oberammergau idylliska gator med ett kosmopolitiskt lif, och automobilerna susa i väg till de kringliggande byarna, som äfven härbergera ett stort antal resande. Men många, som skola stanna kvar i Oberammergau ännu en natt, vandra upp till det stora monumentala stencrucifixet, som pryder en af de gröna kullarna ofvanför passionsbyn.

Gustava Svanström.

Litteratur.

K. G. Ossian-Nilsson: Slätten. En berättelse från brytningstider. Albert Bonnier, Stockholm.

I ett längre företal söker "Slättens" författare på förhand rentvå sig från den väntade beskyllningen att han sedan "Barbarskogens" utgifvande i fjol skulle ha "fullständigt skiftat syn på sociala förhållanden". "Barbarskogens" främsta syfte har såsom bekant ansetts vara att höja ett den kulturälskande människans nöd- och varningsrop inför proletariatets råa och hänsynslösa framfart. "Slätten" däremot framhäfver skarpt såväl öfverklassens — närmast industrialismens — skuld gentemot de arbetande massorna, som ock den enbart boklärdas människans tafatthet och okunnighet inför lefvande lifvet.

Utän tvifvel har förf. all rätt att enligt egen önskan få sina bägge arbeten ansedda såsom behandlande samma sak, sedd från tvenne olika, men med hvarandra fullt förenliga synpunkter. Den sociala frågan kan nog he't enkelt aldrig ses rättvist, utan att man ställer båda dessa synpunkter emot hvarann och låter dem så vidt möjligt uppväga hvarandra — hvarje försök till ensidig lösning måste gifvetvis innebära en kortsynthet eller orättvisa — erfarenheten ger oss ständigt nya bevis härpå. Förf. har också fog för sin begäran att bli "fritagen gentemot alla fria uttolkare," som i hans arbeten spåra meningar, dem han aldrig hyst, i hans personager modeller, dem han aldrig tänkt sig — samt att bli trodd i sin försäkran att afsikten med båda arbetena i främsta rummet varit litterär.

Det senare förefaller så mycket mera trovärdigt, som förf. i sin egenskap af ovanligt framstående skildrare af människor, landskap, interiörer och stämningar otvetydigt känt den borne berättarens skaparglädje i själva berättandet. Denna sprudlande och obändiga skaparglädje synes mig utgöra såväl hans främsta styrka som ock en viss svaghet, ty både "Barbarskogen" och "Slätten" skulle helt visst ha vunnit på en betydlig reducering både i sidantalet och i resonemangens mängd och längd. Läser man någon af dessa böcker i många repriser, kan det ibland kännas som en ansträngning att börja igen, där man slutat. De mellan fyra- och femhundra sidorna och de långa styckena, (se t. ex p. p. 212—215 i "Slätten" där ett stycke nästan upptar 3 sidor) lägga sig som en tyngd

öfver läsarens hjärna, och det lider väl knappt något tvifvel att hvad som säges i boken skulle blifvit mycket bättre sagdt, om utrymmet begränsats med åtminstone en tredjedel. Själva stoffet till berättelsen — en ung akademikers upplevelser under en kort anställning som lärare vid samskolan i ett ovanligt okultiveradt skåniskt bysamhälle — är ganska tunnt såsom sådant. Hvad som uppstår boken och försonar en med dess bredd är, som sagdt, den präktiga, mången gång mästerliga skildringskonst, som träder oss till mötes i dess typer och detaljer. Väl kan man ej gärna undgå att tycka, att man kommit in i ett ovanligt depraveradt sällskap — en del bipersoner och deras krogatmosfär verka afgjordt kväljande — men det skulle vara orättvist att förneka att dessa typer, sådana de äro, verka tröstlöst lefvande. Ett stycke roman lindar sig som ett bjärtrödt band in i denna söckengråa väfnad. Den blir dock måhända det minst lefvande af alltsammans, ty hjältinnan är knappast — trots sin sensualitet — af kött och blod, utan ett slags huldreväsen, som plötsligt skyntar fram och åter försvinner för att till sist tillika med hjälten dunsta bort i ett mystiskt dunkel. Man har svårt att tro på denna flicka, hälften poesi och hälften krass sinnlighet, med sina lönngångar och sin riddarborg och med den blandning af tattare- och adligt blod, som flyter i hennes ådror.

Hvad naturskildringarna beträffar, äro många af dem verkliga pärlor, originella, målande, ofta rent af tjusande. I den sociala frågan synes mig boken knappast ge några nya tankar. Författaren är väl näppeligen född till samhällsreformator, men alldeles gifvet till diktare.

F. E.

Lennart Nyblom. Handbok i akvarellmålning. Wahlström & Widstrands förlag, Stockholm.

En liten bok, som säkerligen blir mycket välkommen för alla de ungdomar — och äldre med för öfrigt — hvilka nu under sommarens vackra dagar känna sig kallade till utöfning af akvarellmålningens svåra och lockande konst — en bok, inför hvilken undertecknad med vemod minnes den "afhandling om bruket af vattenfärger" af en tysk vattenfärgsprofessor, hvilken missledde hennes egna stapplande steg inom denna konst, så praktiskt klar och redig är den och så sympatiskt och förståndigt karakteriserad af författaren, icke som en recept- eller lärobok utan blott som en uppslagsdito för rent praktiska råd och anvisningar, ty, som han säger: "Ingen kan lära en annan att måla." Den tyska afhandlingen var nämligen af en annan mening — jag minns att den förnumstigt ordinerade t. ex. gummigutta och ultramarin till bakgrundsträn och lika kategoriskt indiskt gult och smaragdgrönt till förgrundsträn, utan afseende på hvad sort de voro — ordinationer, af hvilka mina akvareller en lång tid mådde mycket illa, för att icke tala om den förödande verkan som professorns passion för lampsvart till allting hade på dem.

För ett dylikt tyranni behöfva icke herr Nybloms lärjungar frukta — han ordinerar icke några bestämda färger till någonting utan beskriver i stället blott deras

egenskaper och verkningar, karakteriserande dem träffande och grundligt på ett sätt, hvaraf icke blott nybörjare utan äfven litet längre komna kunna ha den allra största nytta.

A. L. E

"Kate".

En kvinnlig samhällsbyggare.

Det var en vårdag år 1908, som jag första gången såg henne. Virginas hufvudstad, Richmond, — med sina trädskuggade gator och hvita villor, där plantageägarens afkomlingar ännu dväljas i oberörd förnämhet, lämnande hvardagens omsorg åt den från alla vrår frammyllrande svarta skara, "som Gud skänkt dem till tjänare" — hade korats till mötesplats för hvad Amerika äger bäst af uppfostrarsnille, reformidéer, af skapande humanitetskänsla. Guvernören gaf mottagning för stadens gäster, och det var i hans salongs diskreta halfljus, som min uppmärksamhet fästes på ett fint, brunhyadt flickansikte under tungt svart hår och en fantastisk, bjärtgul hufvudbonad. Kanske var det snarast den senare och f. ö. hela uppenbarelsens exotiska originalitet, som till en början väckte nyfikenheten, ty knappast anade jag, att denna späda varelse, till växten ej större än ett barn, redan medhunnit ett verk och skapat sig ett inflytande, som ställde henne i jämnhöjd med de främsta i det sociala arbetets värld.

KATE BARNARD.

På min fråga, hvem och hvarifrån, upplystes jag emellertid, att jag hade framför mig den nya staten Oklahomas populäraste och nyttigaste medborgare, miss Kate Barnard, den enda kvinna i Föränta staterna, som innehar en folkvald statsfunktionärs höga ämbete — hon är nämligen i sin stat "Commissioner of Charities and Correction". Hon är, omtalades det vidare, "ansvarig" för ej mindre än 14 paragrafer i Oklahomas nyanstagna konstitution och hade under statens första parlamentssession genomdrifvit lika många sociala lagar. Ännu åtta lagförslag af hennes hand väntades blifva antagna af det då sittande parlamentet. Dessa kortfattade meddelanden voro mer än nog att egga till nya undersökningar, nya frågor: Hvad är Oklahoma och hvem är denna mystiska flicka, denna meteor lika mycket på socialpolitikens som på kvinnofrigörelsens firmament?

* * *

Oklahoma är den nordamerikanska unionens yngsta stat. Intill 1907 var den blott territorium, d. v. s. saknade självstyrelse och stod direkt under Riksstyrelsen i Washington. Den utgöres af ett ofantligt stycke land, som en dag skall kunna föda en mångfaldigt större befolkning än sin nuvarande halfannan miljon. Belägen midt emellan godsägarridna sydstater och "den fria vida västern", var den länge, på grund af sin rika naturtillgångar — bl. a. petroleummållor och kolgrufvor — ett exploateringsfält såväl för nord- och sydstaternas finanskungar som för äfventyrslystna främlingar. Arbetarfrågan löstes genom den rikliga tillgången på negrer, indianer och mexikanare samt på senare tid äfven lågstående immigranter, och den sociala ordningen lämnades åt ödets godtycke och de revolverbeväpnade medborgarnas "common sense". Så småningom tycks likväl denna tillvaros tvifvelaktiga fördelar fallit allt färre i smaken, och det var både ambition och längtan efter lugnare förhållanden, som dikterade den anhållan om statsprivilegier, hvilken beviljades det gamla indian- och nybyggarelandet år 1907. Men med privilegierna följde kravet att i bokstafelig bemärkelse konstruera ett nytt samhälle och skapa alla de lagar och institutioner, som därtill hör. Det är i den vid ett dylikt statsbyggande oundvikliga kampen för folkfrihet och folkskydd, som Kate Barnard tagit och ännu tar en så afgörande del.

Ingen i Oklahoma kallar henne annat än "Kate". Om en främling frågar en medborgare i hufvudstaden Guthrie, hvar "miss Barnard's expedition" finnes, så ser denne till en början häpet ovetande ut. Men efter ett ögonblick utropar han: "Åh ni menar Kate!" Och i tonfallet ligger en blandning af vördnad och stolthet. Ty Kate Barnard är för Oklahoma-bon hans nyfödda stats goda ängel.

Hon föddes i staten Nebraska för 28 år sedan af sydlandska föräldrar. Modern dog vid hennes födelse, och den lilla flickans barndom blef fattig och glädjelös. Som halfvuxen lämnades hon att på egen hand sköta det "homestead" på 160 acres, som fadern öfvertagit i Oklahoma, medan denne förtjänade sitt uppehälle i en närbelägen stad. Hon tillbragte sedan en tid i ett kloster, undervisade äfven i en folkskola, men då hennes fars ekonomiska villkor förbättrats, återvände hon till dennes hem i Oklahoma City. Ej sällan delgaf hon — som hängifven katolik — sin biktader den längtan hon närde att kunna tjäna sitt land och sina medmänniskor, men möttes alltid af den välkända förmaningen, att hon hade sin plats och sin plikt i sin faders hem.

Det var på världsutställningen i St. Louis, där hon förestod Oklahomas afdelning, som hennes organisationsförmåga först ådrog sig uppmärksamhet. På en erfaren landsmans råd satte hon vid hemkomsten i gång undersökningar angående de arbetslösas förhållanden, och hennes målände beskrifning därom i tidningarna resulterade i att på en enda dag till hennes förfogande öfverlämnades ej mindre än tiotusen klädesplagg förutom högar af bohag! Hon fann 400 öfvergifna barn boende i tält och uthus, hon klädde dem, köpte dem böcker och skickade dem till skolan!

Man utnämnde henne nu till en slags verkställande direktör i fattigvården och anslog till hennes förfogande 600 dollars i månaden i och för nödens afhjälpande. Hennes tillvägagående härvid var i hög grad planmässigt. Sålunda organiserade hon bl. a. de arbetslösa i en fackförening, och blef, sedan hon på denna väg funnit anställning för hundratals män, en erkänd faktor i arbetarrörelsen, hvilket bl. a. tog sig uttryck i, att hon gafs säte i stadens "arbetsråd" samt utsågs till delegerad i statens arbetarfederation.

Dessa framgångar gjorde inom kort Kate till en makt i Oklahoma City's politiska lif. Hon var den enda, som kunde få "slummens" folk att rösta oberoende af krogen, ja, emot krogen. Hvad detta betyder förstår blott den, som erfarit, hvilken fruktansvärd roll krogen spelar vid valtillfällena i Amerika; det är där, som röster köpas och säljas, det är med den till medium, som sluga politiker drifva sitt folkfördärfvande, blott snikenhetens intressen tjänande intrigspel. "Hallå, pojkar! Hvart ärna ni er?" brukade hon säga till en grupp sluskigt klädda individer, som drevos till valbyrån af krogvärderna. Och medan denne stod maktlös bredvid, påminte hon dem om, att hon sändt Johns lilla tös till skolan och skött Toms hustru, när denna var il'a därän af lunginflammation, att hon varit behjälplig att få snygga kläder åt Jim och att hon skaffat arbete åt dem alla — ja — var det ej hon, som fått lönen för gatuarbeten höjd från 1.25 doll. till 2.25 doll. per dag? Och så förklarade hon för "pojarna", att de måste rösta mot den dåliga borgmästarekandidaten och för den, som var bra, ty den senare var hennes vän. Och till krogvärdens förargelse följde henne "pojarna" som lamm till valurnan. På så sätt har hon utsett, alla partiintriger till trots, två på hvarandra följande borgmästare, alltid med stor majoritet.

När den tidpunkt kom, då Oklahomas alla resurser erfordrades för att häfda dess rätt till en plats i statsunionen, då blef Kate mer än någonsin den, på hvilken allas ögon spörjande och förväntansfull riktades. Det gällde i hvilket partis händer den unga staten med dess oöfverskådliga framtidsmöjligheter skulle falla — antingen i det af nordstaternas kapital stödda, för Oklahomas traditioner och själfständiga utveckling tämligen likgiltiga republikanska partiets, eller i det för det infödda folkets önsknings mera gynnsamt stämde demokratiska partiets. Under den dramatiska kampanj, som föregick antagandet af Oklahomas statskonstitution, blef Kate Barnard den populäraste talaren på demokraternas sida. Hon gjorde blixturnéer från territoriets ena gräns till den andra, och ej sällan samlade hon 4- å 5,000 åhörare på sina möten. Det påstås, att det blef en vanlig fint för mindre begåfvade politici att låta påskina att också Kate skulle uppträda, och sålunda hände det emellanåt, att hon annonserades tala på samma tid på platser hundrata's mil aflägsna från hvarandra.

Ett ögonvitne säger om henne: "Liten, smärt och gracios, med svart hår och gnistrande ögon och ett blixtsnabbt ordsvall, som utgjorde referenternas förtviflan,

målade hon bilder af försummad och misshandlad barn- dom, af grufarbetares lidanden, beröfvade lagens skydd, af föräldralösas öfvergifvenhet, af det ödesdigra i att sän- da minderåriga förbrytare till häkten och gemensamhets- fängelser m. m., och hennes vältalighet grep och hän- förde åhörarskarorna. Genom att mästerligt förorda så- dana sociala reformer, som borde ha ingått i båda par- tiernas program, förde hon det demokratiska partiet till seger."

Det motsatta partiets kandidater undveko visligen att tala på samma plattform som Kate — blott en enda vå- gade försöket af "a joint debate", och hela staten vän- tade spändt på resultatet. Mötet hölls i hjärtat af kol- grufdistriktet inför en hop ungerska arbetare, som kunde förstå föga eller intet af någondera talen. Men Kate ha- de varit nere i grufvorna och hade sett till, att arbe- tarnes kraf på skyddslagstiftning blef intagen i konstitu- tionen, och de visste, att hon var deras vän. Därför, när hon slutat sitt anförande, ej allenast vägrade de att lyssna till den andre talaren utan hotade att tillgripa hårdhandskarna, om han ej ögonblickligen gaf sig åstad. Det stackars offret blef bokstafligen utskrattadt ur staten och fann, sägs det, till slut en tröstesyssla någonstades i — Alaska.

Det var på Kates öfvertygande uppmaning, som i det demokratiska konstitutionsförslaget upptogs krafvet på o- bligatorisk skolundervisning samt förbud mot barnarbe- te, två rimliga fordringar, kan det tyckas, men som emel- lertid öfriga Amerikas sydstater ännu ej lyckats genom- drifva. Vidare begärde hon upprättandet af ett stats- departement för fattigvård. Den kommitté, som öfvervägde frågan om det senare, förordade det i en rapport, hvarest talades om "hans eller hennes ämbete". De delegerade förstodo vinken, antogo *viva-voce* för- slaget och skockade sig därpå omkring Kate för att lyck- önska henne som den nya statens först utsedda departe- mentschefskandidat. När valdagen sedan kom med sin glänsande seger för det demokratiska partiet, valdes Kate till det ofvannämnda ämbetet med en majoritet af 56,000 röster — 6,000 mer än någon af hennes nyvalda tjänste- kamrater kunde skryta med.

Det är en fix idé hos Kate, "att det bästa är ej godt nog för Oklahoma". Den erfarenhet, som andra stater under sina sociala reformexperiment vunnit, må den stäl- las till den nya statens förfogande. Och om på ett om- råde försök ännu icke gjorts, hvarför skulle ej Oklahoma gå i spetsen! Det är därför som hon från Förenta sta- ternas alla hörn kallat till Guthri de förnämsta socialre- formatoriska auktoriteter, för att de måtte "on the spot" undervisa den nya statens i sociologiska frågor ännu en smula "gröna" folkrepresentanter om säkraste sättet att bygga ett starkt demokratiskt samhälle.

En antydan må göras om den makt, som lagts i Kates händer. Det tillkommer "The Commissioner of Charities and Correction" att utöfva kontroll öfver alla såväl offentliga som med privata medel underhållna an- stalter, hvilka falla inom sjuk-, fång- och fattigvårdens ram. Hon är i själfva verket en statens inspektris öfver

alla sådana anstalter, med befoget att, när hon därtill finner anledning, företaga undersökningar, anbefalla för- bättringar samt stämma till ansvar. Hon kan äfven utan medgifvande af en anstalts öfverordnade, anställa enskildt förhör med där intagna fångar, understödstagare etc. På hennes godkännande beror, om anstalten skall få fort- sätta sin verksamhet eller ej. Samma bestämningsrätt ä- ger hon gentemot alla slag af filantropiska föreningar. Slutligen må nämnas, att hon kan uppträda som för- myndare för alla å anstalter intagna föräldralösa barn.

Framför mig ligger Kate Barnards första halfårsre- dogörelse. Under en period af 6 månader har hon be- sökt 61 af statens 75 län och företagit 195 inspektioner, däraf 125 i egen person. Fattigdom och brottslighet måste förbyggas, detta är hennes ledande prin- cip, därför böra fängelser och häkten göras till de bästa uppfostringsanstalter, därför böra de värnlösa och vilse- ledda unga försättas i sund och ren omgivning samt be- redas de vidsträcktaste utvecklingsmöjligheter. Om Okla- homas "kloka och goda lagstiftare" på dessa områden hörsamma hennes råd — säger hon — då skall all pau- perism i staten inom kort försvinna, och brottsligheten nedbringas till ett minimum. Betecknande är också, att hennes rapport angående fattighus i den digra volymen upptager blott 10 rader!

Det område, som under Kates första ämbetsår huf- vudsakligen lagt beslag på hennes krafter, är fångvår- dens. Oklahomas häkten på land och i stad fann hon vara sannskyldiga plantskolor för fysisk och moralisk degeneration, hvarest unga och gamla, oskyldiga och för- härdade, tillbringade perioder, som på grund af ett brist- fälligt rannsakingssystem ej sällan omfattade månader och år. Hon nöjde sig emellertid ej med att delgifva sina upptäckter till platsens myndigheter och mottaga de- ras lama löften om bot och bättring, hennes metod var att sammankalla ett offentligt möte i den största lokal, eller i nödfall under bar himmel, och att där i bjärta färger måla hvad hon sett. På många håll blef hennes tal den gnista, som upptände en kommunalt rensande eld, och nya läns- och stadshäkten äro numera byggda eller under byggnad öfver hela Oklahoma.

Men det var framför allt afslöjandet af en kvarleva af medeltida barbari, som kom Kates namn att på ryktbar- hetens vingar flyga öfver riket. Vid den tid, då Okla- homa ännu var ett oregleradt nybyggareområde, hade man med Kansas ingått kontrakt om att denna grannstat skulle taga hand om Oklahomas brottslingar. Då och då hördes nog dunkla rykten om den behandling, som kom fångarna vid Lansing — så hette Kansasfängelset — till del. Men att göra undersökningar hann man ej med, och så gingo år efter år.

Det var en augustidag 1908, som Kate Barnard an- kom till Lansing-fängelset. Hon blandade sig i den ordinarie besökarströmmen och förevisades således till en början de delar af den stora anstalten, dit allmänhetens blickar tillätos tränga. Först därefter presenterade hon sig för direktionen och anhöll å sitt ämbetes vägnar att få göra närmare inspektion. Den obehagliga öfverraskning

hon orsakade var oförtydlig. Direktören bestred Oklahomas rätt att inspektera ett fängelse i Kansas, men gick slutligen motvilligt in på att eskortera miss Barnard såsom "en intresserad främling". Denna svarade: "Jag har i uppdrag af en och en half miljon medborgare i Oklahoma att undersöka denna institution. Antingen skall jag inspektera fängelset i egenskap af Oklahomastatsens tjänsteman, eller visar ni ut mig. Jag kommer att göra min skyldighet, med mindre jag med våld afhålles därifrån". Direktören vidhöll: "Jag har rätt att visa ut Er", men förhindrade dock icke inspektionen.

På så sätt fick Kate inblick i så godt som hvarje vrå af fängelset, från grufvorna, till hvilka fångarna utyrdes som arbetare, till de mörka hålor, dit tredskande inkastades och kedjades vid väggen. Hon såg äfven den s. k. "crib", en trång låda med skruflock, hvori delinquenter inlades hårdt bunden och lämnades många timmar, en behandling, som ej sällan framkallat förlamning och kramp. Trots befälets motstånd tilltvungade hon sig samtal med fångarna och fick därunder antydningar om ännu grymmare bestraffning, bl. a. "vatten-kuren", hvarunder ofrets ansikte bespolas med en slang, tills mun och lungor äro vattenfyllda och kväfning nära. De Oklahoma-bor, som för tillfället funnos i fängelset, voro till antalet 562, däraf 13 kvinnor och 60 personer under 17 år. Födan var ytterst klen; då Oklahoma erlade 40 cent per dag och fånge till institutionen och den senare utyrdes till arbete mot minst 50 cent om dagen, var det tydligt, att Kansasinstitutionen gjorde sig en ej ringa förtjänst af de Oklahoma-bor, som på grund af ett föräldradt kontrakt utan några skyddande villkor lämnades i dess våld. I grufvorna skedde dessutom ständiga olyckshändelser till följd af att fångarna utan föregående öfning ålades dryga arbetsmått, hvilka, om de icke uppfylldes, medförde nyssnämnda bestraffningar.

Knappt återkommen till sin hemstat offentliggjorde Kate en skildring af hvad hon funnit i Lansing-fängelset, hvilket betecknas såsom en "anarkismens plantskola, en hård för osedlighet, bedrägeri och bro't". En storm blåste upp, Kansasstaten lät väcka åtal mot miss Barnard, men efter långvariga rannsakingar och ändlösa presskrifverier slutade det med en glänsande triumf för den senare. Riktigheten af Kates beskyllningar hade blifvit mer än bevisade. En omedelbar följd häraf blef, att 635 Oklahoma-fångar, "så fort som tågtrafiken tillät", fördes från Kansas till sin hemstat, hvarest de funnit improviserade förvaringsplatser, medan "penitentiaries" af modernaste typ äro under uppförande.

I ett bref till mig skrifver en af Kates medarbetare om henne följande: "Kan ni fatta denna bräckliga kvinnas energi och inflytande? Hennes verksamhetsfält är nästan obegränsadt. Likväl måste en viktig omständighet ej förglömmas. Detta är ett nytt land, intill förra året så godt som fullständigt utan al'a sociala institutioner. Någon måste oundvikligt taga initiativet, och miss Barnards verkligt stora förtjänst är, att hon förmått kalla till sitt bistånd nationens bästa och skickligaste män och kvinnor vid utformandet af våra lagar. Tack vare

hennes skall Oklahoma utan kostbara experiment erhålla de utmärktaste institutioner".

* * *

Politikerna ila ut och in i kapitoliebyggnaden i Guthrie, de göra sin uppvaktning hos guvernören, hos talmännen, hos senatorerna. Men de begå ett misstag om de försumma att också skaka hand med Kate, ifall de önska befordra någon viktig fråga. Genom hennes lilla expedition i öfversta våningen går också dagen lång en ständig ström af besökare, folk, som hon träffat under sina kampanjer landet rundt och som nu söka hennes råd och bistånd — farmare, handelsmän, "klubbkvinnor", präster, lärare. Än kommer en delegation af grufarbetare, som önska studera den nya gruflagen och försäkra sig om att grufinspektören är pålitlig. Än är det en deputation af tvätterskor, som klaga öfver för lång arbetsdag, o. s. v. — "alla fattiga och olyckliga, hvita, svarta, röda, se i henne sitt hopp och sin tillflykt". Och Kate skickar dem till deras respektive parlamentsledamöter för att de också inför dessa må framlägga sin nöd och sina önskningar. Hon känner hvarje fint i det invecklade politiska spelet, och hon ställer sin kunskap till sina mindre bevandrade medmänniskors tjänst.

Oklahoma är en af de punkter på jordklotet, som världshistorien icke känner, en liten fläck, där en ny tids människor på några år från grunden bygga upp ett modernt samhälle — en företeelse m. a. o., som tusenåriga stater afkomlingar knappast förmå fatta, om de ens idas vända blicken däråt. Likväl finnas de, som i den unga staten vänta en pånyttfödelse för den af oblida förhållanden illa tilltygade amerikanska folkfriheten. Redan ha enstaka sociala principer sipprat ut öfver dess gränser och vunnit burskap i andra stater.

Att det är en kvinna, som i detta historieskapande lilla land sitter i inflytandets högsäte, väcker kanske förundran, om ej misstro, hos oss. Men i Amerika hör en karriär som Kate Barnards ej helt och hållet till undantagen. Hvem vet i hvilken grad republikens styrka och framgång beror just på den egenskap, som är mer amerikansk än någon annan — förmågan att upptäcka och begagna den individuella begåfningen, denna må komma till synes hos man eller kvinna, hos hög eller låg. I hvarje fall möter man i intet annat land dessa konungar och drottningar inom den samhällsnyttiga handlingens rike, hvilka, hyllade af ett helt folk, med eller utan officiellt mandat, blott på grund af sin personlighet utöfva en nästan diktatorisk myndighet.

(Ur Social Tidskrift.)

C. S. von Koch.

Insänd litteratur.

- E. V. Hellströms Förlagsexpedition, Stockholm: **Kristens och Kristinnas resa.** Af *John Bunyan*. Öfvers. från originalspråket af J. S.
- Kommanditbolaget Chelius & C:o, Stockholm: **Friluftslif och idrottslif för alla. Sommarboken.** En vägledning för ung och gammal. Med biträde af fackmän, utgifven af *Gustaf Stjernström*.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{1}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions-erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för *halfva* priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr mm.)

Skicklig, undervisningsvan lärarinna

med utmärkta betyg och referenser söker till hösten plats i fam., gärna där tillfälle gifves deltaga i hushållet. Svar märkt "H", Jämtlands Tidning, Östersund.

LÄRARINNA, genomgått läroverk, småskoleseminarium, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik, söker plats för läsåret. Goda betyg. Barnkär och enkel. Vid. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Stockholm.

UNG realstudentska önskar till hösten plats i familj att undervisa mindre barn i vanliga skolämnen, engelska och tyska. Svar till "Undervisningsvan", Hultsfred, p. r.

LÄRARINNA, genomgått läroverk, seminarium, undervisningsvan i skolämnen tyska (ej musik), söker plats för läsåret. Villig deltaga med husliga bestyr, enkel, barnkär. Goda betyg. Vid. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

I godt hem på landet sökes plats för läsåret af lärarinna undervisningsvan i skolämnen, språk, musik. Goda betyg. Svar "Tålmod", Sv. Telegrambyrån, Stockholm.

UNG flicka som genomgått 8-kl. läroverk söker anställning som lärarinna för mindre barn i god familj. Svar till "A. G. N.", Norrköping p. r.

Ung flicka

som med goda betyg genomgått åttaklassigt läroverk söker plats som guvernant. Prima ref. finnas. Svar till "Lisa", Kristinehamn p. r.

Sex präktiga äfventyrsböcker för barn och ungdom.

Tsarens kurir. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 352 sidor med 47 illustrationer af Karl Aspelin. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Parzival. En riddarsaga från medeltiden. Bearbetning af Hugo Gyllander. 259 sidor. Med 45 illustrationer af Ingeborg Uddén. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Sagogrottan i Sagoskogen. En samling sagor af Harald Östenson. 303 sid., 50 illustrationer. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Den hemlighetsfulla ön. Berättelse för barn och ungdom. Fritt efter Jules Verne af Alfred Smedberg. 312 sidor, 44 illustrationer af Brita Ellström. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Hjälten bland hjältar skildrade för barn och ungdom af Marie Louise Charles G. Gordons lif och stordåd, ise Gagner. 304 sidor, 33 illustrationer af Edv. Berggren. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Nybyggarna i Kanada. Berättelse för barn och ungdom. Bearbetning efter Kapten Marryat af Anna Gustafsson. 296 sidor, 39 illustr. af Nils Larsson. Kartonnerad. Pris 75 öre.

Erhålles i hvarje bokhandel eller direkt från

Folkskolans Barntidnings Förlag, Stockholm. (Stina Quint.)

Folkskolans Barntidning

utgifven och redigerad af STINA QUINT utkommer 1910 i sin nittonde årgång.

Ett rikt illustrerad nummer hvarje vecka, 36 veckor under året.

Bästa och lämpligaste läsning för barn af alla samhällsklasser.

Prenumerera å närmaste postkontor. Pris för helt år Kronor 1:65, halft år 90 öre.

ENKEL lärarinna (elementarb.) önskar från 1 sept. plats i fam. (helst kyrklig, musik.) att hjälpa till med husliga göromål eller som sällskap för äldre personer. Tacksam för svar till "Ej", Månsarp p. r.

Seminariebildad Lärarinna som 15 mån. vistats i Tyskland, flerårig undervisningsvana, önskar plats helst i skola. Svar: "Samskolelärarinna", Allm. Tidningskontoret Gustaf Adolfs torg Stockholm. (S. T. A. 25040.)

UNDERVISNINGSVAN, musikalisk lärarinna söker plats för läsåret. Goda betyg. Svar "Barnavän", Sv. Telegrambyrån, Sthlm.

24-ÅRIG bildad, barnkär flicka, som genomgått Barnavård, söker plats. Goda bet. Villig hjälpa till med städning. Svar till "Barnkär", Långängen, Länna.

EN tjuogoårig bildad flicka, van vid sjukvård önskar komma i ett godt hem för att under ordningsfull husmoders ledning deltaga i alla inom ett hem förefallande göromål. Svar till "K. B.", Eksjö Tidnings kontor.

Ung flicka,

som genomgått 8-klassigt elementarläroverk med utmärkta afgangsbetyg, och lika goda rek. söker plats till hösten som guvernant. Är kompetent att undervisa till 5:te klass. Svar afvaktas till E. Bremberg, Mariestad.

En Småskollärarinna,

som är villig deltaga i husliga göromål önskar under sommaren plats i familj. Svar märkt "Lärarinna", Grapes-Bokhandel, Mora.

Ung flicka,

som genomgått 8-kl. läroverk med skolkökskurs önskar medfölja familj till badort som sällskap och hjälp i hushållet. Familjemedlem. Svar till "Blekingeflicka", Karlskrona p. r.

En bätte flicka

önskar till hösten plats att gå frun tillhanda. Är kunnig i alla inom ett hus förefallande göromål. Har äfven biträdt i postgöromål och i 8 år förestått växelstation. Tacksam för svar under adress "20 år", Slussen p. r.

Sysselsättning

inom fam. ell. att som hjälp medfölja å resor under aug. månad önskas af bildad, språkkunnig, musikalisk flicka. Svar "Fritt vivre", p. r. Varberg.

Plats som lärarinna

sökes af 19 års flicka, genomgått Normalskolan, seminarium, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik. Hälst ej alltför långt bort från Stockholm. Goda betyg. Vid. Nya Inack. Byrån, Brunkebergsg. 3 B.

Ung flicka

med goda betyg från läroverk, småskolelärarinneseminarium samt från föregående platser söker plats som lärarinna i skola eller familj för kommande läsår. Svar till "Maria T.", p. r. Katrineholm.

Elementarbildad 20-åring

önskar plats på egendom, för att hjälpa till med kontorsgöromål (3 års kontorsvana), barnens läxläsning, klädsömnad m. m. Svar emotes tacksamt till "Arbetsam, hösten 1910". Kalmar p. r.

Fotografer!

Ett kvinnligt biträde, kunnig i allt inom fotografien, önskar plats snarast möjligt. Svar till "Pålitlig", Kungsbacka p. r.

Ung, musikalisk flicka

söker anställning öfver sommaren, mot fritt vivre, hälst i familj på landet att undervisa i piano eller ackompanjera violinist. Villig hjälpa till med lättare husliga sysslor. Svar till "Musik", Halmstad p. r.

18-årig flicka

som genomgått en hushållskurs i pr. skola och därjämte tagit real-skoleexamen, önskar plats hälst å större egendom på landet, som hjälp i hushåll. Är äfven villig undervisa mindre barn. Svar under adress "Godt bemötande", Hvetlanda p. r.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Examinerad sjuk-sköterska

söker plats som värdinna i bildadt religiöst hem där husmoder saknas. Svar till "Prästdötter 30 år", under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Bättre, musikalisk flicka,

som genomgått handelsskola, önskar plats nu eller till hösten som kassörska eller biträde i affär.

Ar äfven villig antaga plats i familj där tillfälle till kontorsgöromål finnes.

Svar emotes tacksamt före den 15 juli till "25 år", Annonskontoret Svea, Norrköping.

Ung, bildad flicka

af god familj önskar till hösten plats i liten familj för att som ensamjungfru eller tillsammans med husmoder eller bildad kamrat utföra ett hems alla göromål utom skurning och tvätt. Är fullt kunnig i och mycket intresserad af matlagning.

Svar till "Mbt", Svenska Telegrambyråns Annonsafdelning Göteborg.

SKOLHUSHÅLL att förestå önskas af medelålders änkefru. Läsnig med barnens läxor om så önskas. Vidare genom fru L. Holmberg, Mälargatan 5, Södertälje.

Ung flicka

af god familj söker plats hos äldre ensam dam eller i familj som hjälp och sällskap. Är kunnig i klädes- och llnnesömnad. Svar till "Familjemedlem", Sv. Dagbladets Annonskontor, Stockholm f. v. b.

LEDIGA PLATSER.

Vid Samskolan i Värnamo

finnes plats för lärarinna instundande hösttermin med början 1 september, med hufvudsaklig undervisning i tyska och naturkunnet. Högre kompetens. Ansökningen jämte betyg insändas till Styrelsen innan den 25 juli.

Vid Grängesbergs samskola

är andra lärarinnebefattningen ledig att tillträda vid höstterminens början den 1:sta sept. 1910.

Undervisningen omfattar de fyra första klassernas kurs vid realskolan. Särskildt önskas förmåga att handleda nybörjare i engelska språket.

Lönen utgör 700 kronor pr år samt möbleradt rum, ljus o. ved. Ansökningar torde före 15:de aug. insändas märkta Samskolans Föreståndare, Grängesberg.

Vikariat.

Vid Falkenbergs elementarskola är för nästa läsår plats ledig för examinerad lärarinna med undervisningsskyldighet hufvudsakligen inom de förberedande klasserna och dessutom i kristendom och teckning i lägre elementarklasser. Lön 1,000 kr. Den, som undervisat förut, äger företräde. Ansökningshandlingar torde före d. 1 aug. insändas till föreståndarinnan för Falkenbergs elementarskola, adress Kärrgård, Uddevalla.

Husmoder och skolkökslärarinna

sökes till Hammeshögs folkhögskola i Skåne. Tjänstgöring 9—10 mån. däraf 3 $\frac{1}{2}$ mån. som hufvudlärarinna i Husmoderskolan, f. ö. som husmoder för elevhushållet. Kompetens: afgångsbetyg från Fackskolan i Uppsala, Atheneum eller därmed jämförlig utbildning; helst någon praktik. Lön: 500—800 kr., beroende på kompetens, allting fritt (2 rum). Ansökan (med fotografi) sändes, ställd till styrelsen, t. Rektor Bosson, Hammeshög.

Svensk familj,

bosatt i Norge, 1 tim. järnvägsresa från Kristiania, önskar en snäll, musikalisk, barnkär och undervisningsvan lärarinna för 11-årig dotter i 2:dra klassen. Ingen bör anmäla sig som icke är van vid eller trifs på landet.

Svar med fotografi och löneanspråk till Disponent C. Gislöw, Heggedal, Norge.

Lediga tjänster.

Tvåne öfverskötersketjänster för skolade sköterskor med elementarbildning blifva till den 1 aug. lediga vid Kristinehamns hospital. Lön 500 kr. och vanliga naturaförmåner.

Öfverläkaren.

ANSPRÅKSLÖS, frisk och hurtig flicka, kunnig i matlagning, sömnad och husliga sysslor, får plats i godt hem. Foto. ref. och lönepret. till Karlslunds gård, Korsnäs.

UNG DAM fullt kompetent på skrifmaskin och i svensk steno-nografi med goda skrift-kunskaper i tyska och event. franska samt med kännedom om engelska får verkl. framtidsplats hos ingenjörs-firma i Stockholm, 1 sept. eller tidigare. Någon kunskap i bok-föring önskvärd. Ansvarskänsla nödvändig. Svar med fullst. uppl., lönepretent. och ref. till "Speed", under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

En välrekommenderad flicka

kunnig i bokföring, korrespondens och kassas skötande samt äfven villig deltaga i hushållsgöromål, erhåller plats å landet den 1 sept. Musikalisk och hemmastadd i tyska språket har företräde. Blir ansedd som familjemedlem. Svar med betygsskrifter och foto. till "Export", Nordiska Annonsbyrån, Göteborg, f. v. b.

Till kärleksfulla medmänniskor

ställes härmed en vädjan om hjälp åt en gammal, opensionerad lärarinna, som genom sjukdom råkat i stor nöd.

Finnes det någon, som vill öppna sitt hem för den ensamma gamla och bereda henne någon tids sommarvila och vederkvickelse? Eller vill någon med penningbidrag förhjälpas henne till en tids vistelse på landet?

Tänk på den gamla och hjälp henne?

Närmare upplysningar lämnas af undertecknad, som äfven redovisar för inkomna medel. *M. Brinck*, Ev. Fosterlands-Stiftelsens exped., Stockholm 3. Obs! Lista finnes utlagd i Ev. Fosterl.-Stift. Bokh., Mästersamuelsg. 42 samt i fröken Björklunds bokh., Malmskilnadsg. 46

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.

Muntliga och skriftliga

upplysningar genom

Fredrika-Bremer-

Förbundets Byrå,

54 Drottninggatan.

Obs! De billiga priserna.

Till 42 öre pr meter säljes ett parti extra prima Congressgardiner i olika färger, 100 cm breda, vanliga Allmogegardiner från 30 öre pr mtr, Bomullstyger från 29 öre metern, m. m.

Slumplagret

MÄSTERSAMUELSGATAN 51, II. Stockholm

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition & Sparkassa

4¹ | 0
2 | 0

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Brännskador.

Såsom smärtstillande och förde-
lande är Salubrin ett lika förträff-
ligt medel å brännskador, som
å andra skador, om Salubrinet
användes enligt bruksanvisning och
af lämplig utspädning.

Partilager hos

GEIJER & Co.,
Stockholm.

Bomullsklädnings i afpassade bitar, 8
met., äkta färg, vackra mönster, erhålles till
2,85 st., d:o prima kvalitet, nya, eleganta
mönster, som vanligtvis kosta 50 å 55 öre
met., till 3,20 st. Fraktfritt öfver hela lan-
det vid köp af 10 st. Tillskrif Otto Oskar-
son, G:la Kungsholmsbrogatan 23 A, Stock-
holm.

Kvinnliga Juridiska Byrån, Vallingatan 12.

Kontorstid kl. 1/2 10-4. Utför alla juridiska uppdrag. A. T. 183 36.

Wiréns öfverfeta LANOLINTVÅL, fina världens favorittvål.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.)

21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

LILIP HOLMQVIST:S

Handelsinstitut, Göteborg.

300-400 elever årligen. 15-20
akademiskt och praktiskt bil-
dade lärare. Begär vårt 40-sid.
illustrerade program.
FÖRNÄMSTA SPRÅKINSTITUT.

S. T. G. 31563

Vackert bomullstyg

till klädnings. Extra modernt,
blått och hvitrandigt, finfin kva-
litét med tvinnad varp. Säljes i af-
passade stycken om 8 m. till ett
pris af 5:12

2 1/2 m. vackert vitt blusliftyg,
pris 1:72. Sändes *fraktfritt* från

Vängåfvan

Vasagatan 15-17. Stockholm.

Edvin Bergs Förgylleriäffär

— Etablerad 1891 —

rekommenderas vördsamt.

OBS! Gamla möbler renoveras
och förgyllas.

45 Nybrogatan 45.

Tandläkare Judit Tillman

Drottningg. 58. Allm. Tel. 44 92. (44 31).

Hvard.: 1/2 12-2 och 1/2 6-1/2 7 e. m.
Andra tider enl. öfverenskommelse.

Tandläkare

GERDA ISBERG

Götgatan 3. A. T. 306 11 (304 40).

Mottag. 10-3. Andra tider efter
öfverenskommelse.

Husmoderskolan

i

Karlstad

börjar sin sjunde termin d. 24 aug.
1910.

Kurser omf. 1 år, 1 termin eller
6 veckor. Special-kurser.

Prospekt på begäran.

NANCY ENWALL

Föreståndarinna

Parfymier.

Stort och rikhaltigt lager af
de utsökt finaste parfymier från
de förnämsta utländska firmor,
finare och enklare tvålar, kam-
mar, borstar samt finare toalett-
artiklar. Order till landsorten
mot efterkraf.

A. V. Nording,

11 Biblioteksgatan 11

63 Drottninggatan 63

Begär priskurant

innan snörlif köpes, från Franska
Snörlifssömmeriet, Norrmalmstorg
1, 1 tr. STOCKHOLM.

Största fabrik i Skandinavien för

Damhårarbeten.

Färdiga arbeten i tusental, prima
svenska hår i äkta naturfärger.

Herr o. Fru E. Malmberg.

58 Klarabergsgatan 58.

Fackskolan för huslig ekonomi i Upsala.

Lärrinnekurs i matlagning och handarbete börjar 1 sept.
Anmälan göres före 1 juli.

Lärrinnekurs i matlagning och landthushåll, ny kurs med
2 term. i Fackskolan och 2 term. å skolans landtgård, börjar den
12 sept. Anmälan före 15 juli.

Husmoderskurs med undervisning i matlagning, sömnad och hälso-
lära och närmast afsedd för flickor med högre skolbildning, börjar
den 1 sept. Anmälan göres helst före 1 aug.

Specialkurs (högre husmoderskurs) i finare matlagning, klädsömnad
och barnavård börjar den 22 aug. Anmälan helst före 1 aug.

Praktisk Yrkeskurs för utbildning af kokerskor och hushållerskor
börjar 22 aug. Anmälan före 1 aug. Anmälan till den *Lära-
rinnekurs* (endast för skolkök), som börjar i jan. 1911 insändes
före 1 nov. Tryckt program på begäran gratis och franko. *Pro-
gram 16 gäller.*

Inspektör: Professor O. Hammarsten.

Föreståndarinna: Fröken Ida Norrby.

Lyceum för flickor,

Kommendörsg. 13, Stockholm,

mottar lärjungar från nybörjare (äfven gossar) till sådana, som förbe-
redas till studentexamen. — Dimissionsrätt. — Normalskolekompetens
fr. 8 kl. — Hemarbetet modereradt. — Inträdes- och flyttningspröfn.
fr. d. 2 sept. kl. 10 f. m. — Undervisn. börjar 6 sept. kl. 10 (de två
lägsta småskoleklass. 15 sept. kl. 10). — Upplysn. o. anmälningar fr.
o. m. d. 22 aug. dagl. 11-12 f. m. i skollokalen.

Obs! Ny tidsenlig lokal, ny värmeledning!

Anna Ugglå.

Herman Levin.

TILL SVERIGES KVINNOR.

DRICKER NI KAFFE?

En onödig fråga menar Ni. Då en annan fråga. Dricker Ni
Karlbergs Specialblandning å 1,60 pr kg? I annat fall bör Ni
från i dag börja med detta kaffe, ty på samma gång det är
billigt är det af synnerligen god kvalitet. Gör ett försök. Ni
blir nöjd.

Kaffet sändes till landsorten mot efterkraf eller postförskott.

K. W. Karlberg, Kontors- och Postadress Idungatan 5.

Butiker: Mästersamuelsg. 11, Döbelnsg. 44, Norrtullsg. 24,

STOCKHOLM.

KLIPP ANNONSEN!

Gynna Dagnys annonsörer!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Auguste Fickert. Af *M. F.*

Det kyrkligt-teologiska mötet i Örebro 28-30 juni 1910.

Af *Elin Pålman.*

Thorvaldsen och Anna Maria von Udden. Af *Maria Holm-
ström.*

Till Förlikningsbillens historia. Af *Ellen Wester.*

Notiser.

Föreningsmeddelanden.

Passionsspelen i Oberammergau. Af *Gustava Svanström.*

K. G. Ossian-Nilsson: Slätten. Rec. af *F. E.* — *Lennart*

Nyblom: Handbok i akvarellmålning. Rec. af *A. L. E.*

“Kate.” En kvinnlig samhällsbyggare. Af *C. S. von Koch.*

Insänd litteratur.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**